Rok II. Lwów, 29 Czerwca 1878. **Nr. 13.**

Wychodzi co drugą sobotę, w objętości jednego arkusza druku.
OGŁOSZENIA przyjmuje się za opłatą 6 ct. od miejsca objętości jednego wiersza drobnym drukiem. za każdorazowe umieszczenie.
EXPEDYCYA: w Drukarni Ludowej, przy Placu Bernardyńskim l. 7. (obok hotelu Krak.)

REDAKCYA I ADMINISTRACYA Plac kapitulny l. 7.
PRENUMERATA wynosi: rocznie złr. 3; półrocznie złr. 1. 50; kwartalnie 80 ct. W ces. niem. rocznie 6 marek. Razem z *Wiad. Kość.* rocznie złr. 4. 20; półrocznie złr. 2. 10; kwartalnie złr. 1. 5 ct. W ces. niem. razem 9 marek.

BONUS PASTOR

Właściciel, wydawca i za redakcyą odpowiedzialny: ks. Otton Hołyński.

DEKRET

ogłaszający św. Franciszka Salezego Doktorem Kościoła.

PIUS PP. IX.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

(C. d. i dok.) Haec itaque laudum praeconia Genevensis Episcopi libris apprime conveniunt. Sive enim quae de rebus asceticis ad Christianam vitam sancte, pieque ducendam, sive quae de controversiis ad fidem tuendam, et haereticos refutandos, sive quae de divini verbi praedicatione scripsit, considerentur, nemo est qui non videat, quanta per sanctissimum virum emolumenta sint in Catholicum populum invecta Equidem duodecim libris insignem atque incomparabilem tractatum „de amore Dei“ docte, subtiliter, dilucideque complexus est, qui tot praecones de suavitate sui auctoris habet, quot lectores. Maxime autem vivis coloribus virtutem, alio opere, quod „Philothea“ inscribitur, pinxit; ac prava sternens in directa, et aspera in vias planas, universis Christifidelibus iter ad eam ita facile commonstravit, ut vera exinde pietas lucem suam ubique effunderet, viam sibi ad Regum solia, ad Ducum tentoria, ad iudiciorum forum, telonia, officinas, et ipsa oppidula pastorum aperiret. Enimvero iis scriptis ex sacra doctrina summa scientiae sanctorum principia eruit, et ita enucleat, ut insigne ipsius privilegium plane visum sit, quod ad omnes fidelium conditiones sapienter, leniterque eamdem accomodare noverit. Huc accedunt tractatus de rebus ad magisterium pietatis spectantibus, ipsaeque constitutiones, sapientia, discretione, ac suavitate conspicuae, quas pro Sanctimonialibus Ordinis Visitationis Beatae Mariae, ab eo constituti, scripsit. Uberrimam etiam rei asceticae segetem epistolae ipsius ad plurimos datae suppeditant, in quibus illud plane mirabile est, quod Spiritu Dei plenus, et ad ipsum suavitatis auctorem accedens, devoti cultus erga Sacratissimum Cor Iesu semina miserit, quem in hac nostra temporum acerbitate maximo pietatis incremento mirifice propagatum, summa cum animi Nostri exultatione conspicimus. Nec praetereundum est in his lucubrationibus, ac praesertim in interpretatione Cantici Canticorum, plura scripturarum aenigmata, quae ad morales et anagogicos sensus pertinent, reserari, enodari difficultates, obscura nova luce perfundi, quibus licet inferre, Deum, coelestis sui irrigui gratia influente, sancto huic viro sensum aperuisse, ut intelligeret scripturas, easque pervias doctis indoctisque redderet. Porro ad retundendam haereticorum sui temporis pervicaciam, confirmandosque Catholicos, non minus feliciter, ac de asceticis rebus „Controversiarum“ librum, in quo plena Catholicae fidei demonstratio est, aliosque tractatus, concionesque de veritatibus fidei, itemque „Vexillum Crucis“ conscripsit, quibus adeo strenue pro Ecclesiae causa certavit, ut innumeram perditorum hominum multitudinem ad eius sinum reduxerit, fidem in tota Caballiacensium provincia, longe lateque, restituerit. Imprimis auctoritatem huius Apostolicae Sedis, ac Romani Pontificis, Beati Petri successoris, propugnavit, ac ipsius Primatus vim ac rationem ea perspicuitate explicavit, ut Vaticani Oecumenici Concilii definitionibus feliciter praeluserit. Certe quae de infallibilitate Romani Pontificis in quadragesimo sermone „Controversiarum“ asserit, cujus authographum, dum in Concilio res ageretur, detectum est, eiusmodi sunt, quae nonnullos Patres, tunc ea super re adhuc ancipites, ad definitionem decernendam, veluti manu duxerint. Ex tanto Sancti Praesulis in Ecclesiam amore, et eius defendendae studio, ea ratio enata est, quam in Divini verbi praeconio adhibuit, sive ad Christianam plebem in elementis fidei erudiendam, sive ad mores doctiorum informandos, sive ad fideles omnes ad perfectionis culmen deducendos. Etenim se debitorem agnoscens sapientibus et insipientibus, omnibus omnia factus, simplices et agrestes homines in simplicitate sermonis docere curavit, inter sapientes vero locutus est sapientiam. Qua super re, et prudentissima praecepta tradidit, idque assecutus est, ut sacrae eloquentiae dignitas, temporum vitio collapsa, ad antiquum splendorem proposito Sanctorum Patrum exemplo revocaretur; atque ii disertissimi oratores ex hac schola prodierint, a quibus uberrimi fructus in

universam Ecclesiam redundarunt. Itaque sacrae eloquentiae instaurator ac magister ab omnibus habitus est. Denique coelestis eius doctrina, veluti aquae vivae flumen, irrigando Ecclesiae agro, adeo utiliter populo Dei fluxit ad salutem, ut verissima appareant, quae sa: mem: Clemens VIII, Praedecessor Noster, Salesio, cum ad Episcopalem dignitatem eveheretur, veluti divinans dixerat, iis proverbiorum verbis adhibitis: „Vade fili, et bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui; deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas divide". Has itaque salutis aquas haurientes cum gaudio fideles, eminentem Genevensis Episcopi scientiam suspexerunt, eumque magisterio Ecclesiae dignum ad haec usque tempora existimarunt. Enimvero his causis adducti, plurimi ex Vaticani Concilii Patribus, Nos, enixis votis, communi voce rogarunt, ut Sanctum Franciscum Salesium Doctoris titulo decoraremus. Quae quidem vota, et Sanctae Ecclesiae Romanae Cardinales, et plures ex toto orbe Antistites, ingeminarunt; iis vero plura Canonicorum Collegia, magnorum Lycaeorum Doctores, scientiarum Academiae, augusti Principes, ac nobiles proceres, ingens denique fidelium multitudo suis supplicationibus accesserunt. Nos itaque tot tantisque precibus obsecundare lubenti animo volentes, gravissimum negotium, ut moris est, Congregationi Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Ecclesiae Romanae Cardinalium, sacris Ritibus tuendis praepositorum, examinandum remisimus. Iamvero dicta Venerabilium Fratrum Nostrorum Congregatio in ordinariis comitiis, ad Nostras Vaticanas aedes die VII. Iulii labentis anni habitis, audita relatione Venerabilis Fratris Nostri Cardinalis Aloisii Bilio, Episcopi Sabinensis, eiusque Sacrae Congregationis tunc Praefecti, et causae Ponentis, mature perpensis animadversionibus Laurentii Salvati, Sanctae Fidei Promotoris, nec non Patroni causae responsis, post accuratissimum examen, unanimi consensu rescribendum censuit, „Consulendum Sanctissimo pro concessione, seu declaratione, et extensione ad Universam Ecclesiam tituli Doctoris in honorem Sancti Francisci de Sales, cum officio, et Missa de communi Doctorum Pontificum, retenta oratione propria, et lectionibus secundi nocturni". Quod Rescriptum, Nos, edito generali Decreto Urbis et Orbis die XIX mensis, et anni eiusdem, approbavimus. Item novis porrectis precibus, ut aliqua additio fieret, tum in Martyrologio Romano, tum in sexta lectione in festo S. Francisci Salesii, utque concessiones omnes, hac super re factae, Nostris Literis Apostolicis in forma Brevis confirmarentur; eadem Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Ecclesiae Romanae Cardinalium Congregatio, in ordinariis Comitiis, die XV Septembris anni eiusdem habitis, rescripsit, „Pro gratia, ac supplicandum Sanctissimo pro expeditione Brevis". Addi vero censuerunt ad elogium Martyrologii Romani post verba „Annesium translatum fuit" haec alia: „Quem Pius IX. ex sacrorum Rituum Congregationis consulto universalis Ecclesiae Doctorem declaravit"; ad lectionem vero sextam post verba „Vigesima nona Ianuarii" adiungi sequentia: „et a Summo Pontifice Pio IX. ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, universalis Ecclesiae Doctor fuit declaratus". Et hoc quoque Rescriptum memoratae Congregationis die XX dicti mensis et anni, ratum habuimus et confirmavimus, atque ut super concessionibus omnibus, hac de re factis, Apostolicae Literae expedirentur, mandavimus. Quae cum ita sint, supradictorum Sanctae Ecclesiae Romanae Cardinalium, Antistitum, Collegiorum, Academiarum, ac fidelium votis obsecuti, deque consilio memoratae Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Ecclesiae Romanae Cardinalium Congregationis, sacris Ritibus cognoscendis praepositae, Auctoritate Nostra Apostolica, tenore praesentium, titulum Doctoris in honorem Sancti Francisci Salesii, Genevensis Episcopi, ac Ordinis Sanctimonialium Beatae Mariae V. Visitationis Institutoris, confirmamus, seu, quatenus opus sit, denuo ei tribuimus, impertimus, ita ut in universali Catholica Ecclesia semper ipse Doctor habeatur, atque in die festo anniversario, cum a saeculari, tum a regulari Clero, celebrando Officium et Missam iuxta memoratum sacrorum Rituum Congregationis Decretum fiat. Praeterea eiusdem Doctoris libros, commentaria, opera denique omnia, ut aliorum Ecclesiae Doctorum, non modo privatim, sed et publice in Gymnasiis, Academiis, Scholis, Collegiis, lectionibus, disputationibus, interpretationibus, concionibus aliisque ecclesiasticis studiis, christianisque exercitationibus, citari, proferri, et prout res postulaverit adhiberi decernimus. Ut vero fidelium pietati in huius Doctoris die festo rite colendo, eiusque ope imploranda, excitamenta adiiciantur, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus Christifidelibus, qui die festo eiusdem Sancti Doctoris, aut uno ex septem diebus continuis, immediate subsequentibus, uniuscuiusque Christifidelis arbitrio sibi deligendo, vere poenitentes et confessi, Sanctissimam Eucharistiam sumpserint, et quamlibet ex Ecclesiis Ordinis Sanctimonialium Visitationis Beatae Mariae Virginis devote visitaverint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum exstirpatione, peccatorum conversione, et Sanctae Matris Ecclesiae exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Quapropter universis venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, et dilectis filiis aliarum Ecclesiarum Praelatis, per Universum terrarum Orbem constitutis, per praesentes mandamus, ut quae superius sancita sunt, in suis Provinciis, Civitatibus, Ecclesiis, et Dicecesibus solemniter publicari, et ab omnibus personis Ecclesiasticis, saecularibus et quorumvis ordinum regularibus, ubique locorum et gentium, inviolabiliter, et perpetuo observari procurent. Haec praecipimus, et mandamus, non obstantibus Apostolicis, ac in Oecumenicis, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut praesentium Literarum transsumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo personae in Ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem pror-

sus fides adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus, si fuerint exhibitae, vel ostensae.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XVI. Novembris MDCCCLXXVII. Pontificatus Nostri anno Trigesimosecundo.

F. CARD. ASQUINIUS.

Nr. 7628.

(O missyach duchownych z apostolskiem błogosławieństwem i z odpustem zupełnym, nadanym od bł. pam. Piusa Papieża IX).

JÓZEF SEMBRATOWICZ

z Bożej łaski i św. Apostolskiej Stolicy błogosławieństwa metropolita halicki arcybiskup lwowski, biskup kamieniecki, tronu Jego Świątobliwości assystent, konsultor św. Kongregacyi dla rozszerzenia wiary w sprawach obrządku wschodniego, hrabia rzymski, członek Izby panów austryackiej rady państwa, jako też i sejmu królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem krakowskiem, doktor świętej teologii i t. d.

Czcigodnemu archidyecezalnemu Duchowieństwu i czcigodnym Wiernym Chrystusowym pokój w Panu i Nasze Arcypasterskie błogosławieństwo!

Najmilsi!

W Arcypasterskiej Naszej pieczołowitości o zbawienie wieczne i dobro doczesne Wiernych Chrystusowych znowu podnosimy Nasz ojcowski głos o *bractwach trzeźwości*. Z jednej strony błogosławimy pasterskie trudy i nauki przewielebnego archidyecezalnego duchowieństwa, jakie dla tych bractw podejmować rozpoczęło; z drugiej zaś strony pochwalamy tych Wiernych Chrystusowych, którzy za nauką i za przewodem swoich czcigodnych duszpasterzy do tych zbawiennych bractw przystąpili.

Ale i nadal poruczamy przewielebnym duszpasterzom, aby w tych swoich pasterskich trudach i naukach nie ustawali, i niemi gorliwie i sumiennie, ale także cierpliwie i nie natarczywie zajmowali się, zdając te pasterskie trudy swoje z pełną nadzieją na wszechmogącą wolę Bożą słowami apostolskiemi: *ani który szczepi jest czem, ani który polewa, ale Bóg, który pomnożenie dawa.* (I. Kor. III. 7).

I rzeczywiście, Pan Bóg w bezmiernej miłości swojej daje łaską swoją wzrost pasterskim pracom i naukom przewielebnych duszpasterzy dla wspomnianych bractw trzeźwości; dochodzą bowiem do Nas pocieszające wiadomości i My podczas Naszych arcypasterskich kanonicznych wizyt przekonujemy się, że o te bractwa trzeźwości i przy cerkwiach sami parafianie domagają się; że do nich tam, gdzie są zaprowadzone, Wierni Chrystusowi z radością przystępują; że liczba ich członków, tak męzkich jak żeńskich, pomnaża się; że Wierni Chrystusowi przestają w niedziele, święta, prażniki, odpusty, zapusty, chrzciny, małżeńskie śluby, tak zwane wesela, pogrzeby, pominki i inne rodzinne uroczystości z pijatykami obchodzić, że w ogóle mówiąc, pijaństwo między ludem zmniejsza się, a na trzeźwości podnoszą się w parafiach i w gromadach pobożność, pracowitość, oszczędność, dobrobyt, gospodarstwa, rzemiosła, wyroby, przemysł i zarobki; że ustępują rodzinne, domowe, parafialne i gromadzkie swary, bójki, prawowania się, nieładу, nieporządki, wykroczenia i zbrodnie; ponieważ, jak pijaństwo zaciemnia i przygłusza rozum i bojaźń bożą, tak trzeźwość przyniewala człowieka do chrześciańskiego statecznego życia i prowadzenia się w domu, w parafii, w gromadzie; a takie poważne życie i prowadzenie się pozyskuje narodowi i krajowi naszemu cześć między innemi poczestnemi narodami.

Niech tam kto nie wiedzieć jak przemawia grzesznemi słowami za pijaństwem, za pijatykami, za zwyczajami pijackiemi, niech je pochwala, niech do nich zachęca: to czegoż on dokaże swemi grzesznemi słowy, kiedy słowo Boże kładzie pijaństwo jako grzech ciężki, jako grzech główny, który prowadzi do innych ciężkich grzechów, jako grzech śmiertelny, który pozbawia człowieka łaski Bożej, i który *wyklucza pijaka z królestwa niebieskiego* (Gal. V, 19—21, Kor. VI, 9—10).

Nie masz dla człowieka tak wielkiej i jeszcze większej straty, jak jest utrata królestwa niebieskiego w *drugiem życiu*: ale i w tem *ziemskiem* życiu przyprawia pijaństwo człowieka o wielkie i niepowetowane straty i nędze, a co się tyczy duszy, to grzech ten zaciera w niej obraz i podobieństwo Boże, t. j. rozum i wolę osłabia, sumienie zagłusza i łaski Bożej uświęcającej, która stanowi życie duchowe, pozbawia; co się zaś tyczy ciała i ziemskiego życia dzieje się tak, jak czytamy w piśmie św. Kiedy pismo św. o trzeźwych, pracowitych, gospodarnych i oszczędnych ludziach mówi: *kto sprawuje rolę swą, naje się chleba* (Przyp. XXVIII, 19), to o pijakach, o próżniakach i o marnotrawcach, którzy swoje pola przepijają, powiedzieć wypada, że ich czeka niedostatek chleba i nędza głodu, a pismo św. mówi dalej: *bo którzy się pijaństwem bawią, zniszczeją, a w łatach chodzić będzie ospałość.* (Przyp. XXIII. 21). Także pismo św. powiada: *robotnik opiły nie wzbogaci się* (Ekklez. XIX, 1), kiedy trzeźwy, pracowity, gospodarny i oszczędny człowiek dorabia się. Już to co najmniej tyle sobie człowiek zarobić może, aby się pożywić, odziać i obuć. Chociaż już rozumni ludzie mówią, aby gospodarować, szczędzić i pamiętać na ciężkie czasy, na nieurodzaj, na gradobicie, na przednowek, na chorobę, na starość; chociaż i pismo św. uczy: *pomnij na ubóstwo czasu obfitości, a na potrzeby ubóstwa w dzień bogactw* (Ekklez. XVIII, 15), to pijak o wszystkiem tem nie pamięta, wszystko przepija; tak niszczeje, zapada w długi i lichwę, i gubi siebie i gubi swoję rodzinę. Kiedyś to i nasi mieszczanie i wieśniacy umieli czytać i pisać, prowadzili kupiectwo, rzemiosła i rękodzieła, trudnili się przemysłem i wszelkiemi innemi zarobkami. Cóż takich naszych mieszczan i wieśniaków pogubiło i gubi, jeśli nie pijaństwo? Jużto zaprzeczyć nie można, że pijacy, pozbawiwszy się rozumu i rozwagi, także zapadłszy w niedostatek i ubóstwo, dopuszczają się wszelkich zbrodni. Jak jest niebezpiecznie stracić swój majątek i popaść w nędzę lub ubóstwo, pokazuje się z tego, że pismo św. uczy modlić się do Pana Boga słowami: *żebractwa nie dawaj mi, abym ubóstwem przyciśniony nie jął się kraść i fałszywie nie przysięgał przez imię Boga mego* (Przyp. XXX, 8—9). Tak więc pijacy są do kradzieży, do krzywoprzysięztwa i do innych ciężkich zbrodni gotowi. I czyż tacy pijacy, zbrodniarze, nie zapełniają domów karnych albo więzień? Czyż oni przez zbrodnie swoje nie zasługują nawet na karę śmierci? Zdarza się także często między pijakami, że oni wystawiają swoje życie na wszelkie niebezpieczeństwa i przypadki, w których marnie giną, i że oni w niedostatkach i ciężkich chorobach swoich, nabytych przez pijaństwo, dopuszczają się nawet strasznego grzechu *samobójstwa.*

Widząc taką wieczną i doczesną zgubę Wiernych Chrystusowych z przyczyny grzechu pijaństwa, My stosownie do naszego Arcypasterskiego powołania, starać się o wieczne zbawienie i doczesne dobro powierzonych Nam chrześcian, nie przestaliśmy zapobiegać szczególnie tak strasznemu i zgubnemu grzechowi, jakim jest pijaństwo. I tak:

Żeby nikt nie mógł usprawiedliwiać się brakiem nauki chrześciańskiej, wydaliśmy dnia 3 kwietnia 1874 r. Nasze Arcybiskupie posłanie: *o wysokiej godności człowieka*, oparte na nauce Bożej, którą Kościół św. głosi, i na łasce bożej, zawartej w św. sakramentach, w nabożeństwach, w modlitwach, błogosławieństwach i poświęceniach kościelnych, także

w modlitwach własnych każdego chrześcianina, dla chrześciańskiego, uczciwego i pobożnego życia, aby czynili dobre, a unikali złego, grzechów, między któremi grzechami My szczególnie ostrzegaliśmy przed grzechem pijaństwa licznemi naukami, a naukami opartemi na słowach Pana naszego Jezusa Chrystusa, na słowach prorockich, na słowach apostolskich, na słowach św. Ojców, na słowach mądrych ludzi i lekarzy, a zagrzewaliśmy do chrześciańskiej, zbawiennej cnoty trzeźwości.

Tę tak wszechstronną naukę rozszerzyliśmy jeszcze drugiem Naszem Arcybiskupiem posłaniem, wydanem dn. 22 lutego 1876 r. l. 1134. W tem posłaniu Naszem nauczaliśmy, aby chrzciny, imieniny, śluby małżeńskie, tak zwane wesela, pogrzeby i pominki, także niedziele, święta, prażniki, odpusty i zapusty, obchodziły się bez obmierzłych pijackich zwyczajów, aby tak tego wszystkiego tak świętego nie obracać w grzech pijaństwa. A ponieważ wesela odbywały się w niedzielę z pijatykami i z opuszczeniem nabożeństwa, przeto przenieśliśmy je na wtorek, w którym to powszednim roboczym dniu nie może być zbiegowiska na wesela i pijatyki, na które rodzice młodych niepotrzebnie i grzesznie z ostatniego mienia, nawet z długami i lichwami expensowali się, tak że przez wiele lat nie mogli opamiętać się i do siebie przyjść, a tak swoje gospodarstwa marnowali, zamiast chronienia się od takich strat i dopomożenia młodym do rozpoczęcia gospodarstwa. My i w to wejrzeliśmy i nauczaliśmy, aby w niedziele i święta na jarmarki i na targi z opuszczeniem nabożeństwa nie wybierać się, na te jarmarki i targi ostatniego mienia z domu nie wywozić i nie wynosić, żeby je przepić, począwszy od tak zwanego nieszczęsnego mohoryczu; bo nie da się zaprzeczyć, że u nas jarmarki i targi stały się zbiegowiskami na pijatyki, że tylko koniecznie potrzebnym jest targ uczciwy, jaki się odbywa i w dnie powszednie, a że tylko dzieje się pijatyka na jarmarkach, na targach i z wstępowaniem do karczem przy drogach, z czego nieraz korzystają złodzieje, kradnąc z wozu, albo z końmi i z wozem umykając.

Te nasze Arcybiskupie posłania i chrześciańskie nauki wysłaliśmy do wszystkich czcigodnych duszpasterzy i poruczyliśmy tymże, aby je w niedziele i święta na służbie Bożej czytali i objaśniali, a także teraz polecamy te Nasze nauki Wiernym Chrystusowym czytać i wyjaśniać; idzie Nam bowiem o to, żeby każdy chrześcianin poznał swoję wysoką godność, i jej bronił cnotami, a nie bezcześcił jak innemi grzechami, tak i obmierzłym grzechem pijaństwa, i żeby na Nas i na czcigodnych duszpasterzach nie ciężyły przed Panem Bogiem *cudze* grzechy, gdyby o grzechu tym milczeć i grzechu tego nie zabraniać, i gdyby nie zważać na słowa Pana Boga: *wołaj, nie przestawaj, jako trąba wynoś głos swój: a opowiadaj ludowi memu złości ich.* (Izajasz LVIII. 1.) Tak to nie wolno kapłanowi o grzechu milczeć i grzechu nie zabraniać. Co innego jest osoba grzesznika: tę należy kochać i szanować, jak i Pan Bóg nie tylko sprawiedliwych kocha, ale i grzeszników miłuje i wzywa ich do skruchy; a co innego jest grzech, którego nie należy oszczędzać, bo inaczej zaciąga się *cudzy grzech.*

My dołożyliśmy jeszcze i tej Naszej staranności, aby pomiędzy powierzonymi Nam Wiernymi Chrystusowymi na zawsze umocnić chrześciańskie cnoty trzeźwości, pobożności, pracowitości, gospodarności i oszczędności, iżeśmy się udali do Jego Świątobliwości bł. pam. Piusa Papieża IX z pokorną prośbą o łaskawe udzielenie Nam władzy, *zaprowadzenia przy cerkwiach naszych bractw trzeźwości, dla których to bractw My także prosiliśmy o nadanie im odpustów.* Jego Świątobliwość bł. pam. *Pius* Papież IX najmiłościwiej wysłuchał Naszę prośbę, i dnia 30 czerwca 1874 r. *udzielił Nam władzy, bractwa trzeźwości przy cerkwiach pod opieką i z wezwaniem Przeczystej Dziewicy Maryi zaprowadzać i potwierdzać, i łaskawie nadał dla tych bractw po wszystkie czasy odpusty*, a przeto przez zaprowadzenie takich bractw trzeźwości może dojść każda nasza cerkiew do tego wielkiego szczęścia, aby mieć u siebie odpusty, tak że Wierni nie potrzebują chodzić dla otrzymania odpustów po za granice swojej parafii, mając takie odpusty nadane swojej cerkwi dla bractwa trzeźwości, nie raz, ale pięć razy do roku; oprócz tego dostępuje każdy z osobna odpustu w każdym czasie, kiedy przystępuje do tego bractwa, po spowiedzi i po kommunii, i w godzinę śmierci, jeżeli przyjmie św. sakramenta. Ale i każdy z osobna jeszcze z tego bractwa, jeżeli nawróci pijaka do trzeźwości, dostępuje odpustu. Wszystko to My ogłosiliśmy Arcybiskupiem posłaniem Naszem z dnia 4 sierpnia 1874. l. 71 ord. mocą którego posłania My te bractwa urządziliśmy, i które to posłanie Wielebnemu Duchowieństwu poruczyliśmy Wiernym Chrystusowym często odczytywać i wyjaśniać.

Aby wspomniane bractwa trzeźwości tem pewniej rozwijały się, wydaliśmy dnia 25 grudnia 1874 r. l. 8442 kurrendę, mocą której zaprowadziliśmy *duchowne missye*, to jest ustanowiliśmy osobnych kaznodziejów i wysyłaliśmy ich na kazania, jak o innych chrześciańskich cnotach, tak i o chrześciańskiej cnocie trzeźwości, na którą duchowną missyą mogą zbierać się i gromadzili się Wierni Chrystusowi z licznych poblizkich parafij. *Przywięzując do tych duchownych missyj wielką wagę*, znowu pokornie prosiliśmy i miłościwie otrzymaliśmy od Jego Świątobliwości bł. pam. *Piusa* Papieża IX pod dniem 13 listopada 1877 r. na siedm lat władzę posyłania Naszych kapłanów na duchowne missye, albo na nauki, z tym wielkim przywilejem, *udzielania Apostolskiego błogosławieństwa i zupełnego odpustu tym Wiernym Chrystusowym*, którzy na tej missyi duchownej wyspowiadają się i zakommunikują, którzy będą się do Boga pobożnie modlić o podwyższenie św. Rzymskiej Cerkwi, o jedność chrześciańskich panów, o nawrócenie niewiernych i grzeszników, i o wykorzenienie herezyj, i którzy jeśli nie na całej missyi, to przynajmniej więcej niż połowę czasu, przez który trwać będzie missya, na niej dla słuchania słowa Bożego znajdować się będą.

Ten tak wielki przywilej dla naszych missyj duchownych otrzymaliśmy przez następujące pismo:

Nr. 11. *Illustrissime et Reverendissime Domine!*

Hisce adnexum Amplitudo Tua reperiet hujus S. Congregationis rescriptum, quo facultas ad septennium renovatur delegandi Presbyteros ad Missiones in Tua Archidioecesi, cum privilegio plenariae Indulgentiae, et benedictionis Apostolicae, prout ex ejusdem tenore distinctius comperies.

Interim Deum precor, ut Tibi omnigena bona cumulatim largiatur,

Romae, ex Aedibus S. Congregationis de Propaganda Fide, die 19 Novembris 1877.

Ad officia paratissimus:
A. Card. Franchi.

R. P. D. Josepho Sembratowicz
Archiepiscopo Leopoliensi Ruthenorum.

M. Vacupolla
Secretarius.

Beatissime Pater!

Josephus Sembratowicz, Archiepiscopus Leopoliensis Ritus Graeco-Rutheni, Apostolicis Litteris in forma Brevis, datis die 8 Julii anno 1870, a Sanctitate Tua consecutus fuit ad septennium duraturum privilegium Benedictionis Apostolicae et plenariae Indulgentiae, concessae utriusque sexus Fidelibus tempore Missionum, quae peragendae forent per presbyteros saeculares vel regulares ab eodem mittendos in diversa loca suae dioeceseos. Nunc vero elapso tempore, quo huiusmodi gratia erat duratura, Sanctitatem Tuam suppliciter deprecatur, ut eam ad aliud septennium proximum prorogare dignetur.

Ex Audientia Sanctissimi diei 13. Novembris 1877.

Sanctissimus Dominus Noster Pius, Divina Providentia Papa IX, referente subscripto Secretario S. Congregationis de Propaganda Fide pro Negotiis Ritus Orientalis, attentis expositis a R. P. D. Archiepiscopo Leopoliensi ritus Graeco-Rutheni, qui nonnullos presbyteros saeculares, vel de Superiorum suorum licentia regulares, in diversa loca suae dioecesis ad procurandam Fidelium salutem mittere intendit, ejusque preces benigne excipiens, omnibus et singulis Presbyteris praedictis ac aliis utriusque sexus Christi Fidelibus, ad quos ipsi mittendi accesserit, Suam et Apostolicam Benedictionem impertiri dignatus est, eisdemque vere poenitentibus et confessis ac sacra Communione refectis, qui pro Sanctae Romanae Ecclesiae exaltatione, Principum Christianorum unione, infidelium et peccatorum conversione, et haeresum exstirpatione, prout unicuique suggeret devotio, pias ad Deum preces effuderint, et dummodo ultra medietatem temporis, quo Missiones perduraverint, devote eisdem interfuerint, plenariam una vice dumtaxat tempore uniuscujusque Missionis omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedit. Praesenti ex speciali gratia ad septennium tantum valituro absque Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae, ex Aedibus eiusdem Sanctae Congregationis, die et anno praedictis.

(*L. S*). Marianus Vacupolla

(Dok. n). *Secretarius.*

KORRESPONDENCYE.

Wiedeń 22 czerwca. (*Jeszcze o jubileuszu Woltera. Ks. biskup Förster. Wiec katolicki w Pradze).* Z powodu farsy jubileuszowej na cześć Woltera wystosował ks. biskup orleański list poważny do Wiktora Hugo, wykazując mu niestosowność prezydowania zgromadzeniu, sławiącemu człowieka, który bądź co badź był moralną przyczyną owych klęsk, jakie zgotowała Francyi wielka rewolucya. Szara pyszka poety została zadraśnięta tym listem, nie pozostał więc dłużen odpowiedzi. Respons ten liberalne dzienniki zamieściły skwapliwie, podnosząc z lubością, iż Hugo dosadnie sponiewierał biskupa. Od wielkiego softy deizmu, od następcy Woltera nie można się było spodziewać innej odpowiedzi. Styl jej szorstki, właściwy ludziom bez wychowania, a treść bombastyczna, pełna parodoxów a nawet kłamstw. Wiktorowi Hugo podobało się maxymę Horacyusza: *pictoribus et poetis omnia licet*, rozogólnić i na swobodę miotania oszczerstw, fałszowania prawdy Już to z prawdą gienialny poeta w odpowiedzi swej zupełnie na bakier. Wiktor Hugo twierdzi, iż do 40 roku życia swego był pobożnym, miał go bowiem ksiądz wychowywać. W twierdzeniu tem nie ma i słowa prawdy, a dowodem tego pamiętnik jego matki, żony jenerała Hugo. Pani ta w r. 1797 bez błogosławieństwa Kościoła *civiliter* została zaślubiona. Jenerał Hugo, właściwie niemieckiego pochodzenia, towarzyszył Józefowi Bonapartemu do Hiszpanii, i piastował tam w r. 1811 urząd gubernatora Madrytu. Synów miał trzech: Abla, który był paziem Józefa, Eugieniusza, i Wiktora. Eugieniusz i Wiktor, umieszczeni w madryckiem kollegium szlacheckiem, nie chcieli służyć nigdy do mszy św., zastawiając się tem, iż matka ich, jako protestantka, nie chciała na to pozwolić. Za powrotem do Paryża nauczycielem Wiktora został ex-oratoryanin, który następnie apostazując zupełnie, ożenił się ze swą służącą. Oto ów mentor ksiądz, o którym z emfazą jako o księdzu katolickim wspomina Wiktor Hugo. Zacny ten wychowawca (?!) karmił swego elewa lekturą pism Woltera, Diderota i innych encyklopedystów, i na tem snać polegało owo „pobożne wychowanie“, z którego się w swej odpowiedzi tak przechwala p. Hugo. Do uzupełnienia tego „pobożnego wychowania“ służyło niezawodnie i to, iż pani jenerałowa żyła w Paryżu, jakby w separacyi z mężem, który też faktycznie, ile razy bawił w stolicy Francyi, nie stawał nigdy gościną u żony. Wiktor Hugo liczy obecnie 76 lat, i jak się zdaje, zdziecinniał na dobre. Publiczne jego wystąpienia z ostatnich czasów świadczą dobitnie, iż tam coś w głowie tego gienialnego frazesowicza rumoruje. Kościelnie usposobionym, wedle pamiętnika swej matki, nie był nigdy, natomiast za czasów restauracyi złożył przekonywający dowód, iż można z niego za grosiwo zrobić nadwornego poetę. Burbonom W. Hugo lokajował aż do obrzydliwości. Takie to są owe granitowe charaktery, jakiemi sie chełpi masonerya i liberalizm.

Chociaż 6 czerwca upłynęło 25 lat, odkąd książę-arcybiskup ołomuniecki Fr. Fürstenberg pasterzuje swej owczarni, to jednak z powodu nadwątlonego zdrowia jubilata, potrzebującego pokrzepienia u wód, radosne te gody odłożono na jesień. Równocześnie w jesieni obchodzić będzie i dyecezya wrocławska jubileusz swego pasterza, ks. biskupa Förstera. Pasterzowanie dostojnego jubilata rozciąga się także i na miejscowości, położone w granicach monarchii austryackiej. Ks. Förster obrany 19 maja 1853, następca kardynała Diepenbrocka, potwierdzony przez Stolicę Apostolską 12 września 1853, w październiku tegoż roku został intronizowany. Dyecezya wrocławska miała 48 biskupów, a z tych tylko 9 pasterzowało dłużej niż 25 lat. Wygnany z Prus książe arcybiskup Filip hr. Schaafgotsche rządził 47, a wielki mistrz niemieckiego zakonu, książę-arcybiskup Franciszek Ludwik, nawet, co wielką rzadkością bywa, 49 lat. Dyrektor tutejszego wyższego zakładu teologicznego u św. Augustyna, ks. Laurin, nie przyjął ofiarowanego sobie przez ministerstwo biskupstwa w Litomierzycach. Mąż ten wysokiej nauki, a co ważniejsza gorących, ultramontańskich przekonań, wie aż nadto dobrze, jakich to chce mieć biskupów liberalny p. Stremayer, a wiedząc to, uznał za stosowne podziękować za łaskawe względy. P. minister, nie zrażony tą rekuzą, szuka dalej kandydata, a tym razem nie w gronie professorów uniwersytetu, lecz wśród kapitularnych św. Szczepana. Upewniają, iż go już znalazł w osobie kanonika, księdza Horny. Stowarzyszenie katolickie dla królestwa odbyło tegoroczny ogólny swój wiec w Hostecz. Liberalne dzienniki podjudzały wytrwale mieszkańców tej miejscowości, aby się sprzeciwili zebraniu u siebie „tych nieprzyjaciół państwa i prawa“, „tych jezuickich fanatyków“. W żargonie liberalnym tak tytułują katolików nie z imienia tylko, lecz i z przekonania. Intrygi się nie udały; wiec wypadł świetnie. Obszerne lokalności nie zdołały pomieścić tłumnie zebranych. Udział szlachty i duchowieństwa był nader liczny; przeszło 40 księży czeskiej i niemieckiej narodowości, dwóch książąt Lobkowiców, hr Schönborn, hr. Thun, bar. Zeszner i wielu innych. Powszechne oklaski wywołała mowa księcia Jerzego Lobkowica, na temat zgodliwego działania obu narodowości dla chwały Bożej i pożytku Kościoła. Wybornie także wywiązał się z zadania proboszcz z Melnika, dowodząc w zajmująco opracowanem przemówieniu swem, iż kto ludy wprowadza na gościniec wiary, ten z niewolników tworzy rzetelne syny wolności. Wiec zakończyły huczne słowa na cześć papieża Leona XIII i cesarza Franciszka Józefa. *Ks. Z. C.*

BIBLIOGRAFIA.

Grammatyka hebrajska ks. lic. Jaskólskiego, proboszcza śnieciskiego, a byłego professora religii i języka hebr. przy gimnazyum ostrowskiem, wyszła w tych dniach po dość długiem oczekiwaniu miłośników starożytnego języka Judei z drukarni na Piekarach. Jest to i pod względem naukowym i typograficznym dla dzielnicy naszej fakt wielkiego znaczenia.

Po długich latach zaniedbania studyum hebrajskiego w Polsce, po pierwszych niejako próbach i szkicach gramatycznych, o których szanowny autor w przedmowie wspomina, doczekaliśmy się wreszcie grammatyki hebrajskiej w właściwem tego słowa znaczeniu, opracowanej ze stanowiska nauki dzisiejszej, mieszczącej w sobie wynik dotychczasowych na tem polu badań i owoc własnej praktycznej pracy autora. O ile się z pobieżnego przerzucenia książki przekonać mogliśmy, praca ks. prof. Jaskólskiego odpowiada zupełnie warunkom, jakich od dzieł tego rodzaju wymagać mamy prawo; a tak nauka o *formach*, jako też i *syntaxis* są umiejętnie zredagowane i w przystępny sposób przedstawiają uczniowi najgłówniejsze rzeczy, potrzebne do wniknięcia w ducha języka ksiąg świętych. Szanownemu autorowi należy się prawdziwa wdzięczność za stworzenie polskiej gramatyki hebrajskiej i można żywić nadzieję, że niemałe koszta i zachody wynagrodzi mu jak najszersze rozpowszechnienie po całej Polsce książki, którą nadto zaleca jeszcze nader nizka cena 4 grzywien.

Wydanie jest świetne, papier i typy doskonałe, i trzeba przyznać, że typografia na Piekarach, drukując w Poznaniu pierwszą książkę hebrajską, stanęła od razu obok najlepszych tłoczni zagranicznych, a grammatyka ks. Jaskólskiego jest typograficznie okazalszą od Geseniuszowej, i wyrównywa zupełnie pięknie i poprawnie wytłoczonej książce Seffera.

Oby odżyła u nas tradycya Tomickich, którzy pierwsi znajomość tego języka do Polski wprowadzili, i Wietorów, którzy książki hebrajskie drukowali! (*Kur. Pozn.*)

MOWA OJCA ŚW.

LEONA XIII

powiedziana

do uczniów seminaryum Rzymskiego i Piusowego

na posłuchaniu 13 czerwca 1878.

Jaką radością i weselem widok Wasz, młodzieży ukochana, umysł Nasz napełnia, trudno byłoby zaiste wyrazić słowami. Gdy bowiem zawsze troszczyliśmy się jak najżywiej o kształcącą się młodzież, mianowicie zaś tę, która na nadzieję Kościoła rosnąc, w chrześciańskich cnotach, naukach i wiadomościach ćwiczoną bywa; gdy nadto pośród młodzieży peruzyańskiego seminaryum przez trzydzieści z górą lat bardzo często z przyjemnością byliśmy zwykli przebywać, żywem było naszem życzeniem, skoro na Stolicę Piotrową z woli Najwyższego wyniesieni zostaliśmy, ujrzeć i Was przed obliczem Naszem, i ojcowskiemi do Was przemówić słowy, do Was, którzy jesteście młodziuchnym Kościoła posiewem i wybranemi szczepami kapłaństwa.

Z obu seminaryów, Rzymskiego i Piusowego, papiezką założonych szczodrobliwością i imiona Papieżów na sobie noszących, i papiezkiej doznających opieki, przybyliście tu dotąd pod przywództwem najdostojniejszego księdza Kardynała, a z Wami przybyli Wasi kierownicy i nauczyciele, aby dać dowód Waszego synowskiego względem tej apostolskiej Stolicy posłuszeństwa. Jedno i drugie seminaryum ze szczególnych przyczyn bardzo Nam jest miłem. I tak co się tyczy Rzymskiego, słusznie Wam się ojcowska z Naszej strony należy miłość, szlachetni potomkowie i następcy najsławniejszych mężów, którzy każdego czasu z pośród Waszego grona wychodzili i temu świętemu Miastu zaszczyt przynosili; Was, którzy duchowieństwa rzymskiego zawsze najpiękniejszą jesteście nadzieją i zawsze odradzającem się *vivarium*. Nadto i z ubiegłych czasów łączy Nas z Wami wspomnienie; miło Nam bowiem przypomnieć, że wielu członków z Naszej rodziny w zeszłem mianowicie stoleciu w Waszym zakładzie się kształciło, a pamięć najdroższego brata Ferdynanda, młodzieńca świetnego talentu, łzy Nam z oczu wyciska; za panowania Piusa VIII śmierć nieubłagana wyrwała go z łona alumnów Waszego seminaryum, ku wielkiej Naszej boleści, a kości jego złożone w kaplicy Najświętszej Maryi Panny Waszego kościoła, tuż przy ołtarzu, pod grobowym spoczywają napisem, który pamięć jego przypomina. Słodko także odświeżyć sobie w pamięci one błogie czasy, kiedyśmy w kwiecie wieku wśród szlachetnego współzawodnictwa uczniów gregoryańskiego i rzymskiego Ateneum, częstokroć do Waszego seminaryum jako do prawdziwej nauk palestry chadzali, aby być obecnymi na onych publicznych i uroczystych potrzebach i walkach, które wybrani ku temu alumni odważnie i ochoczo ze sobą staczali.

Nie mniej gorąco bije dla Was serce Nasze, uczniowie seminaryum Piusowego, których ś. p. poprzednik Nasz Pius IX przezornym zaiste umysłem ze wszystkich tej Stolicy Apostolskiej podległych dzielnic tu do Rzymu sprowadził, aby w samym Kościoła katolickiego środku zbożnie, umiejętnie i uczciwie wychowani, do ojczyzny swej wracali, i zdrowych nauk ziarna jako też cnót chrześciańskich woń wszędy rozszerzali. Znamienite to zaiste dzieło, które gdy potrzebom poszczególnych Kościołów w dzisiejszych czasach dziwnie odpowiada i do pomnożenia ich dobrej sławy i ozdoby jak najwięcej się przyczynia, imię Wielkiego Piusa jeszcze większą świetnością otoczy i potomności przekaże. Nie braknie też zaiste w tym krótkim czasie, który od chwili założenia tego seminaryum upłynął, licznych i wspaniałych jego owoców, których już wszystkie niemal doznały dyecezye.

Szczególną przeto dla jednego i drugiego seminaryum powodowani życzliwością, do Was wszystkich, kochani młodzieńcy, mowę Naszę zwracamy, tego przedewszystkiem sobie życząc i usilnie o to prosząc, aby wychowanie Wasze było zupełne i doskonałe i innym jasnym świeciło przykładem. Tego bowiem wzniosła sług ołtarza wymaga godność, tego żąda rzymskiego duchowieństwa imię i cześć, tego nareszcie smutne czasów dzisiejszych położenie, w których strasznych błędów stek i zaraźliwego zepsucia dżuma wszędzie się szerzy i wzrasta.

Starać się przeto naprzód trzeba, aby umysły jednostek wcześnie do pobożności nawykały, aby cnotę miłowały i od młodości taki żywot wiodły, któryby ich świętego kapłańskiego urzędu godnymi uczynił.

Następnie, gdy od sług ołtarza takiej dziś wymagają w naukach biegłości, i tak obszernej i głębokiej nie tylko świętej, ale i świeckiej wiedzy znajomości, jak to pewnie dotąd nigdy nie bywało, potrzeba, aby młodzieńcy, w seminaryach kształcić się mający, badając pilnie wzory najlepszych pisarzy, przykładaniem się do wyzwolonych nauk ducha kształcili i tak piórem jako też i żywem słowem biegle a skutecznie władać się nauczyli. Nieustannie również pracować winniście we filozofii, na której inne opierają się nauki; uczcie się jej według najstosowniejszej metody i najpewniejszych zasad, których najsławniejsi chrześciańskiej mądrości nauczyciele, mianowicie zaś doktor anielski, św. Tomasz, się trzymali i na wzór potomnym pozostawili. Nareszcie teologiczne nauki i znajomość kanonicznego prawa pełnemi czerpcie piersiami, abyście jak najskuteczniejszą i niezwyciężoną bronią prawdy katolickiej dowodzić, praw Kościoła bronić i błędy przeciwników zbijać umieli, gdziekolwiek tylko się tego okaże potrzeba.

Mamy zaś silną nadzieję, że to wszystko osięgniecie za pomocą niepospolitych Waszych zdolności, i że posłuszeństwo ku tej Apostolskiej Stolicy niemałą w tem dla Was będzie dźwignią, zwłaszcza, że znamy Ciebie, Najdostojniejszy księże Kardynale, który jednemu i drugiemu seminaryum przewodniczysz jako Nasz zastępca i o jak najlepsze młodzieży wycho-

wanie i naukę wszelkiemi się starasz sposobami. Poszczególnych zaś kierowników i nauczycieli tych zakładów usilnie wzywamy i napominamy, aby wspólnemi siły i zabiegi na wzmocnienie i poparcie wiary, na cześć i chlubę rzymskiego duchowieństwa, na pożytek nauki i wiedzy, wychowanie tej wybranej młodzieży do pomyślnego doprowadzili końca.

Tośmy Wam, ukochana młodzieży, pokrótce powiedzieć chcieli. Tymczasem jako zapowiedź niebieskiej łaski i jako rękojmią Naszej życzliwości Apostolskiego Wam udzielamy błogosławieństwa. *Benedictio Dei* etc. *Kur. Pozn.*

Kronika.

Szwajcarya. Z Genewy piszą 17 czerwca do *Kuryera Pozn.* Rząd związkowy przemówił nakoniec w znanej sprawie świętokradztwa, popełnionego w Chêne. Mówią, że byłby długo jeszcze milczał, a może i wcale się nie odezwał, gdyby nie dowcipne znalezienie się dziennika, w Schwyz wychodzącego, które postawiło go w takiem położeniu, że dłużej się nie odzywać, znaczyłoby jawnie dać do zrozumienia, iż katolicy szwajcarscy, t. j. więcej niż $^2/_5$ mieszkańców całego kraju, na żadną uwagę z jego strony nie zasługują i na opiekę jego rachować nie mogą. Jakkolwiek się ta rzecz ma, dość, że oddawna wyglądane przez katolików wmieszanie się rady związkowej do tej oburzającej sprawy nastąpiło nareszcie w formie wezwania, wystosowanego do rządu genewskiego, aby co rychlej i z wszystkiemi szczegółami opowiedział zajście, które dało powód do tak powszechnego między katolikami oburzenia.

Rząd genewski uczynił zadość temu wezwaniu, ale po swojemu. Cały ruch protestacyjny, który ogromem i jednomyślnością wszystkich zadziwił, nazwał intrygą ultramontańską, którą wzgardy milczeniem by pominął, gdyby go do odpowiedzi niniejszej nie pobudzał wysoki szacunek, jaki żywi dla rady związkowej.... Nie pominął także sposobności obrażenia tych rządów kantonalnych, które w imieniu swej ludności urzędownie upomniały się u rady związkowej o krzywdy swoich współwyznawców. Nie miały one, prawi, najmniejszego prawa mieszania się do naszych wewnętrznych stosunków, i niewytłómaczonem to jest z ich strony tem bardziej, ile że nam n. p. nigdy do głowy nie przyszło prosić rząd związkowy, aby je nakłonił do polepszenia u siebie stosunków szkolnych, choć rok rocznie mnóstwo tu do nas mieszkańców z ich stron przychodzi, którzy ani czytać ani pisać nie umieją. Co się tyczy zajścia w Chêne, z tem rząd nie ma nic wspólnego. Rzecz to sądu śledczego, który na skargę kilku obywateli widział się zmuszonym do nakazania perkwizycyi, wymaganej w podobnych wypadkach przez prawo.

Do tej wymijającej odpowiedzi dołączono szczegółowe sprawozdanie urzędnika, który perkwizycyą kierował. Opis ten w niczem z prawdą się nie zgadza; przekręca wszystkie okoliczności, tak aby rzecz cała wydawała się jak najmniej nieprawną; zaprzecza między innemi, jakoby podczas rewizyi odbywało się jakiekolwiek nabożeństwo i zabrane zostały jakiekolwiek przedmioty; w skardze, która dała powód do rewizyi, nie wymieniono. Obok tego, chcąc sobie nadać wszelki pozór prawdomówności i pozyskać, jeśli można, główną w tej sprawie osobę, proboszcza Délétraz, rozwodzi się szeroko nad pełnem taktu zachowaniem się jego, nie szczędzi mu pochlebnych pochwał i wyraża nadzieję, że on sam niezawodnie nie wahałby się potwierdzić w zupełności tego opowiadania.

Nie wiem, na co radykały rachowali, dopuszczając się tej nowej czelności, która w tem większe zadziwienie wprawić jest zdolna, ile że przyczynił się do niej urzędnik sądowy, autor sprawozdania. Prawdopodobnie żywili oni nadzieję, że władza związkowa i reszta Szwajcaryi prędzej uwierzy urzędowemu opowiadaniu, niż opisom naocznych świadków i pism katolickich. Przypuszczenie to potwierdzać się zdaje także ta okoliczność, że dokument powyższy wysłanym został nie tylko do władzy związkowej, lecz także do większej części rządów kantonalnych, redakcyj pism główniejszych i do wszystkich prawie poselstw zagranicznych, rezydujących w Bernie.

W obec tego kroku trudno było milczeć przeciwnej stronie. Głos zabrał tym razem sam ks Délétraz, na którego świadectwo urzędowe sprawozdanie pośrednio się powoływało. W liście, wystosowanym do rady związkowej i wydrukowanym potem w osobnej broszurce, czcigodny ten kapłan wykazał z spokojem, godnością, jasnością i prostotą, które znamionują każdą czystą sprawę, jak na dłoni, że objaśnienia rządu genewskiego zupełnie z prawdą się mijają. Niepodobna mi podać dokumentu tego w wyjątkach; musiałyby one bowiem zająć za wiele miejsca. Zresztą rzecz cała znana już czytelnikom z dawniejszych listów moich. Powiem tylko, iż po przeczytaniu listu ks. Délétraz dla nikogo żadnej nie może podlegać wątpliwości, iż postępowanie z nim sądu śledczego było nieprawne, że przeto, prócz świętokradztwa i znieważenia obrzędów religijnych w prywatnej kaplicy, zachodzi tu jeszcze pogwałcenia prywatnego mieszkania i nieuszanowanie osobistej wolności przez te same organa władzy, które konstytucya ustanawie jako stróżów tych świętych praw każdego obywatela. Niezadługo prawdopodobnie dowiemy się, jak rząd związkowy sobie postąpi w obec tych dwóch dokumentów. Zdaje się jednak, że chociażby może i woli mu nie brakło do uniewinnienia rządu genewskiego, uczynić tego w żaden sposób nie będzie w stanie, zwłaszcza, że opinia wszystkich wyznań potępiająco o tym wypadku odzywać się nie przestaje. Nawet *Bund*, pismo w Bernie wychodzące, które dotąd nie miało słowa nagany dla genewskich prześladowców, dziś tak o zajściu w Chêne się odzywa: „Nie masz wątpliwości dla żadnego umysłu, choć trochę liberalnego, że w tej sprawie bardzo źle sobie poczęto. Według zdania naszego to, co się stało w Chêne, jest przedewszystkiem ciężkiem znieważeniem uczucia religijnego, a potem grubym błędem politycznym, popełnionym wśród trudnych ze wszech miar okoliczności“.

Lwów. *(Bluźnierstwo na plakatach).* Stolica nasza czyni wielkie postępy w utracie wiary i idącej za tem demoralizacyi; ktoby o tem wątpił, niech zrobi statystykę samobójstw, we Lwowie popełnianych. Ale co smutniejsza jeszcze, to że się z samobójstwem tak oswojono, iż nie za zbrodnią, ale za rzecz zwyczajną bywa poczytywane, nie czyniącą ani żadnej ujmy samobójcy, ani krzywdy społeczeństwu, ani Bogu zniewagi. Doszliśmy nawet do tego we Lwowie, że śmierć samobójców bywa ogłaszana na plakatach pośmiertnych jako „śmierć w Panu“. Już raz przytaczaliśmy (*B. Pastor* 1876, nr. 3) wypadek, że kiedy się obwiesił urzędnik magistracki E. T., to jego „koledzy“ podrukowali karty z uwiadomieniem, że nieboszczyk „*zmarł w Panu* (na gałęzi!) po krótkich a ciężkich cierpieniach“. Teraz znów mieliśmy podobną rzecz. Zastrzelił się student z gimnazyum dla tego, że nie zdał egzaminu dojrzałości. Rodzina kazała porozlepiać plakaty, na których można było czytać: „Wołodymir Winnickij, ukonczenyj gimnazialist, pereżywszyj 18 lit, *zasnuł* po korotkich i tiażkich bolach dnia 18 czerwnia s. r. rano *w Bozie*“. To jest bluźnierstwo, najświętsze imię Boga łączyć ze zbrodnią i niem ją osłaniać. To jest bluźnierstwem, a nie ma nikogo, coby się za znieważonym majestatem Boga ujął, kiedy „majestatów“ ziemskich obrazy tak ściśle pilnują. Przepisy Kościoła zabraniają pogrzebu kościelnego samobójcom, chyba w wyjątkowych razach, gdy znaki wyraźnego szaleństwa *przedtem* już były widoczne i znane. W krajach, gdzie uczucie religijne jeszcze tkwi w społeczeństwie głęboko, tam tego przepisu ściśle przestrzegają, i samobójców chowają cicho i bez żadnej pompy. We Lwowie dzieje się inaczej; tu grzebie się ich z całą okazałością,

publicznie, a nawet, o zgrozo, **publiczne nabożeństwa**, na które po ulicach rozlepianemi plakatami zapraszają, odprawiają się **za samobójców**, na to chyba, żeby resztki uczucia zgrozy, które ta zbrodnia wywiera, zatrzeć w społeczeństwie. Nikt w świecie katolickim by nie uwierzył, że podobne rzeczy u nas są możliwe, a jednak mieliśmy tu takie nabożeństwo *samobójskie* w r. 1874 (za Chodeckiego), mieliśmy i w tym roku drugie (za Wład. Wolskiego), obydwa odprawione w parafialnych kościołach obrz. łać. we Lwowie. Jeżeli w ten sposób będziemy strzegli godności religii, to patent na bezkarność w obec sumienia chrześciańskiego zbrodniom będziem wystawiali. *Sapienti sat.*

Metropolia Lwowska.

Prezentę na prob. N. P. Maryi Snieżnej we Lwowie (*collationis Communitatis Leopol.* otrzymał ks. Stan. Korzeniowski, wikary przy kościele św. Mikołaja we Lwowie.

Dyecezya Przemyska.

Ks. Franc. From, wik. w Odrzykoniu, przeniesiony w tym samym charakterze do Strzałkowic. Ks. Emeryk Porth, paroch wojskowy I klassy przy szpitalu wojskowym we Lwowie, i ks. Edw. Palch, pleban w Dynowie, otrzymali usum M. & R.

Dnia 24 czerwca † ks. Józef Maziarkiewicz, pleban w Zaczerniu, ur. 1793, ord. 1819, instyt. 1823. Kollatorem tego beneficyum jest p. Adam Jędrzejowicz. Czysty dochód tegoż według arkusza buchalterycznego obliczony na 667 złr. 55 ct. Parafia liczy 4.436 dusz. Konkurs rozpisany do 2 sierpnia r. b. Administratorem tej parafii został miejscowy wikary, ks. Wład. Glodt.

Dyecezya Tarnowska.

Ks. Winc. Jankowski, prob. z Kasiny, instytuował się 22 czerwca na Mszanę; zaś administrator dotychczasowy, ks. Ant. Kapturkiewicz, został na miejscu jako wikary.

Do *Apostolstwa N. Serca J.* przystąpiły w m. czerwcu parafie: Brzozdowce, Petlikowce i Tadanie, archid. lwow. Łużna, Łowce, Pniów i Malawa, dyec. przem. Tropie i Brzesko, dyec. tarnow. Paczółtowice, dyec. krakow. tudzież Zgromadzenie *Sióstr od Opatrzności Boskiej* w Łące, dyec. przem. Liczba kapłanów, którzy przyrzekli polecać przy każdej mszy św. intencye *Apostolstwa*, wynosi 420. Uprasza się najuprzejmiej i innych kapłanów, aby raczyli przystąpić do tego codziennego memento, i oznajmili o tem krajowemu przewodnikowi *Apostolstwa*, ks. prowincyałowi Mycielskiemu T. J. w Krakowie. ul. Kopernika 34.

P. Tytus Drohojowski, właściciel dóbr Ryczowa, mianowany został przez Ojca św. Leona XIII szambelanem dworu papiezkiego.

W skutek odezwy wystosowanej do Przew. Duchowieństwa krajowego przez *Akademią umiejętności* w Krakowie, którą powtórzyliśmy w nrze 2 *B. Pastoris* r. b. nadesłano do Akademii odpisy nagrobków z Głębowic, Ludzimierza, Chochołowa, Czarnego Dunajca, Tarnawy, Wojciechowic, Milczyc, Spytkowic i Husakowa.

Rekollekcye w Olesku rozpoczynają się **8 lipca** wieczorem.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie, pod zarządem Stanisława Baylego.